

Vår ref. 24/1485 - 23
Saksbehandler Rune Jostein Eide
Dato 07.08.2026

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
27/26	Utvalg for inkludering, frivillighet og kultur	27.08.2026

Telemarkskanalen natur- og kulturpark, gjennomgang og vurdering av avtale

Kommunedirektørens innstilling

Saken tas til orientering.

Bakgrunn for saken

Bystyret gjorde i sak [171/25](#) Handlingsplan og økonomiplan 2026–2029 følgende vedtak:
Tilskuddet til Gea Norvegica Geopark videreføres uten deflatorjustering i 2026.
Formannskapet ber om at avtalene med Gea Norvegica Geopark og Telemarkskanalen natur- og kulturpark gjennomgås og vurderes før neste budsjettbehandling.

Denne saken gjelder gjennomgang og vurdering av samarbeidsavtalen med Telemarkskanalen natur- og kulturpark (vedlegg 1), beskrivelse av avtalens innhold, samt Skien kommunes eierbidrag og deltakelse i oppgavefellesskapet.

Saksfremstilling

Organisering

Det er flere aktører som samarbeider om Telemarkskanalen:

- Telemarkskanalen natur- og kulturpark som er et kommunalt oppgavefellesskap
- Telemark fylkeskommune som eier kanalen og drifter den gjennom det fylkeskommunale foretaket Telemarkskanalen FKF
- Selskapene som opererer kanalbåtene MS Victoria (Skien Dalen Skipsselskap AS, deleid av Skien kommune), MS Henrik Ibsen, Skarsfoss, Telemarken og Canal Boats
- Telemarkskanalen Booking AS eies av, og selger kanalreiser på vegne av, båtselskapene som opererer på kanalen.

Telemarkskanalen natur- og kulturpark (heretter forkortet til TNK) er eid av kommunene Kviteseid, Nome, Notodden, Midt-Telemark, Skien og Tokke, Telemark fylkeskommune og Telemarkskanalen FKF. Oppgavefellesskapets øverste myndighet er representantskapet, et folkevalgt organ med medlemmer fra eierkommunene. Representantskapet velger et styre som har delegert ansvar for parkens drift og organisering. Styret ansetter også daglig leder. TNK har to fast ansatte: Daglig leder og en prosjektleder. I tillegg leies det inn ressurser til prosjektgjennomføring ved behov.

TNK har et årlig budsjett (vedlegg 2) på 4,5-5 millioner, avhengig av aktivitet i prosjekter. Eierne forplikter seg til et årlig økonomisk bidrag basert på eierandel, Skien kommunes eierbidrag er i 2026 603 211 kroner. I tillegg skal kommunene ha en fast ressursperson inn i arbeidet, dette ivaretas av kulturavdelingen.

Samarbeidet reguleres gjennom samarbeidsavtalen (vedlegg 1) som også forplikter eierne til å bidra til parkens formål gjennom strategi- og planprosesser, samt sikrer at prosjekter relevant for parkens formål og oppgaver skjer i samarbeid med parken. Endringer i avtalen krever to tredjedels flertall i representantskapet, og en eventuell uttreden fra oppgavefellesskapet kan tidligst gjennomføres to år etter første initiativ fra eierkommunen.

Formål

TNK har som formål å øke områdets attraktivitet som reisemål og boplass, og å få til vekst og utvikling i næringslivet gjennom å foredle de særpregede ressursene knyttet til Telemarkskanalen og kanallandskapet. TNK oppgaver er i tråd med samarbeidsavtalen å:

- bidra til bærekraftig verdiskaping, bygde- og stedsutvikling
- bidra til ivaretaking og videreutvikling av særpregede natur- og kulturverdier knyttet til Telemarkskanalen
- bidra til å skape samarbeidsplattformer mellom alle interesserte aktører med tilknytning til Telemarkskanalen
- bidra til lokal medvirkning og verdsetting av natur- og kulturverdier.

Oppgavene i TNK er særlig knyttet til markedsføring, samarbeid, bærekraft og tilrettelegging langs kanalen. Parken styrker Telemarkskanalen som reisemål gjennom felles markedsføring, økt synlighet og utvikling av nye opplevelser, kunstprosjekter og formidlingstiltak. Samarbeid mellom kommuner, næringsliv og frivillige videreutvikles, og det gjennomføres tiltak for natur- og kulturvern, besøksstyring og bærekraft.

Handlingsprogram 2025-2028

I tillegg til den løpende samarbeidsavtalen utarbeides det tidsavgrensede handlingsprogram (vedlegg 3). Gjeldende handlingsprogram for Telemarkskanalen natur- og kulturpark 2025-2028 operasjonaliserer parkens formål i seks strategiske innsatsområder:

1. Merkevarebygging
Styrke Telemarkskanalen som en felles og tydelig merkevare gjennom bedre samordning av merkevareplattform, marked og kommunikasjon. Målet er økt lokal stolthet, større ekstern synlighet og grunnlag for langsiktig verdiskaping.
2. Steds- og destinasjonsutvikling
Øke attraktiviteten langs kanalen gjennom helårige, inkluderende og varierte opplevelser. Innsatsen rettes mot tilrettelegging, aktive tilbud, kunst og kultur, universell utforming samt styrking av steds karakter og attraksjonsmiljøer.
3. Samarbeid
Utvikle kanalområdet helhetlig gjennom mer forpliktende samarbeid mellom kommuner, sektorer og aktører. Vekt på møteplasser, partnerskap, samskaping og involvering av lokalsamfunn, ungdom, fag- og forskningsmiljøer og internasjonale nettverk.
4. Besøksstyring og -forvaltning
Sikre god balanse mellom bruk og vern gjennom kunnskapsbasert besøksstyring.

Fokus på bæreevne, miljøsertifisering, skjøtsel og bevaring av natur- og kulturverdier, med regenerativt reiseliv som langsiktig retning.

5. Formidling

Styrke formidlingen av natur- og kulturarven gjennom målgruppetilpassede og digitale løsninger. Nettsider, nyhetsbrev og pedagogiske tilbud skal øke kunnskap, engasjement og forståelse for kanalens verdi og parkstatus.

6. Utviklingsprosesser

Øke gjennomføringsevnen i kanalparken gjennom organisasjonsutvikling, digital kompetanse, bedre prosjektstyring og større tilgang på ekstern finansiering, for økt kvalitet, effektivitet og innovasjon.

Relevans for Skien kommune

Vedlegg 5 gir statistikk på trafikk på kanalen for de siste fem årene og gir relevant bakgrunnsinformasjon, men bør ikke brukes som et direkte mål på TNKs måloppnåelse. Vedlegg 6 er en analyse av reiselivet i Telemark utarbeidet av Menon på oppdrag for NHO Reiseliv. Formålet med analysen er å kartlegge status for reiselivet i regionen, og reiselivets utvikling, samt belyse dens økonomiske verdi.

TNKs rolle er å være koordinator, pådriver, rådgiver og nettverksbygger. Parken skal skape samarbeid mellom aktørene i regionen, dialog med sentrale styresmakter og sørge for at utviklingsprosjekt i parkområdet blir gjennomført. Siste publiserte årsrapport fra 2025 (vedlegg 4) beskriver bred aktivitet. Det er en rekke prosjekter som er initiert og full- eller delfinansiert av Telemarkskanalen de siste årene.

Her er eksempler på finansierte prosjekter med betydning for Skien de siste par årene:

- Regenerativt reiseliv – Støttet av [FORREGION](#) - kr 200 000
- [HERITWIN](#) - Internasjonalt samarbeidsprosjekt med fokus på digital formidling av kulturarv og kunnskap. Inkl. 3D-scanning av slusene - i Norge kr 12 500 000, 1 300 000 knyttet til Telemarkskanalen
- [Naturesats](#) – skjøtsel av kulturlandskapet, blant annet Løveid - kr 829 909 i 2025 og 937 000 i 2026
- Kanalrensen / søppelrydding – med skoleklasser i kanalkommunene (motivasjonsmidler tildeles direkte til skolene)– kr 900 000 kr i 2025/2026
- Nye dybdemålinger av Telemarkskanalen - kr 2 300 000
- Illustrativt kanalkart og kanalmagasin - kr 400 000
- Arbeid med vrakbåter i kanalen i samarbeid med Norscan Partners - kr 12 000 000
- [Padleled Telemarkskanalen](#) – padlehuker, padleruter og turforslag med kart - kr 260 000, del av et større fylkeskommunalt prosjekt
- Tilskudd til ulike arrangement i Skien, foredrag, musikk, byvandring etc. som er knyttet til kanalen – i 2026 kr 20000
- Natureventyr på Løveid - Stedsspesifikke eventyr i hver kanalkommune formidlet digitalt gjennom [Natureventyr](#) (lanseres i høstferien) - kr 160 000
- "De syv blåner" Eventyrlige bålplasser i Telemark - Spesialdesignede bålplasser for opplevelse, designet av arkitektfirmaet [biotope](#) - kr 1 200 000
- Bone by Bone, Hair by Hair . Tredje delprosjekt i [Vannvegens fortellinger](#) . Kunst og attraksjonsprosjekt i hver kanalkommune. i 2025 kr 80 000 og 150000 i 2026
- Ny turteller på Løveid for å registrere antall besøkende – kr 80 000

Flere av prosjektpostene dekker samlede tiltak og kan ikke uten videre fordeles på enkeltprosjekter eller enkeltkommuner. Beløpene bør derfor forstås som tilførte prosjektmidler i 2025/2026, ikke som eksakte investeringer i Skien alene. Det er iverksatt flere prosjekter i regi av TNK som har positiv betydning for både kommunens innbyggere og besøkende. Skien er et sentralt utgangspunkt og knutepunkt for Telemarkskanalen, og har derfor særskilte forutsetninger for å hente ut verdier knyttet til båttrafikk, reiseliv, byutvikling og opplevelser langs kanalen.

Effekten av saken

Perspektiv	Negativ	Nøytral	Positiv	Ikke relevant
Konsekvens for klima på kort og lang sikt		x		
Konsekvens for miljøet på kort og lang sikt		x		
Økonomiske konsekvenser i et langt perspektiv			x	
Konsekvens for folkehelsen		x		

Kommunedirektørens vurdering og konklusjon

Telemarkskanalen er et betydningsfullt kulturminne og identitetsbærende landskap. Som vertskommune og delvis grunneier har Skien et medansvar for bærekraftig bruk, bevaring og utvikling av kanalen. Dette ansvaret utøves blant annet gjennom TNK, som samordner utvikling, formidling, besøksforvaltning og samarbeid langs kanalen. TNK bidrar til å samle eiere, næringsliv, frivillighet og andre aktører om felles tiltak.

Det er hensiktsmessig at arbeidet med Telemarkskanalen gjøres i et samarbeid med kommuner og aktører som forholder seg til kanalen. Det er positivt at arbeidet med kanalen er lagt til et fellesskap, at det ikke er opp til hver enkelt kommune å følge opp innenfor egne kommunegrenser. Med bakgrunn i det vurderes fordelene ved deltakelsen i TNK som positive.

Dersom en kun skal se på tilskuddet som gis til TNK vil en eventuell økonomisk innsparing redusere kommunens tilskuddsbudsjett. En eventuell utmelding vil kunne gi en økonomisk innsparing knyttet til eierbidraget fra og med 2029, men det kan forventes at kommunen på sikt vil måtte sette av større ressurser internt for å forvalte kommunens interesser opp mot Telemarkskanalen. Skien kommunes andel inn i oppgavefellesskapet er den største av kommunene, og vil påvirke TNKs økonomi og aktivitet i de øvrige eierkommunene. Samtidig vil Skien kommune miste innflytelse i oppgavefellesskapet og tilgang til parkens prosjektportefølje, nettverk og samordningsfunksjon.

Kommunedirektøren ser imidlertid behov for en samlet vurdering av hvordan de offentlig eide og offentlig tilknyttede virksomhetene rundt Telemarkskanalen er organisert og samhandler. TNK, Telemarkskanalen FKF, Skien Dalen Skipsselskap AS og Telemarkskanalen Booking AS har ulike eiere, mandater og oppgaver, men opererer innenfor samme geografiske område og overfor mange av de samme målgruppene og samarbeidspartnerne.

Det kan derfor være hensiktsmessig at Skien kommune tar initiativ overfor Telemark fylkeskommune til en dialog om en mer helhetlig organisering, lokalisering og samordning av virksomhetene knyttet til kanalen. En slik vurdering bør blant annet omfatte potensialet for tettere samarbeid innen markedsføring, salg og booking, kommunikasjon, besøksdata, prosjektutvikling, næringskontakt og administrative funksjoner. Det bør også vurderes om fordelingen av prosjekter og investeringer mellom eierkommunene står i et rimelig forhold til eierbidragene. Målet bør være bedre ressursutnyttelse, tydeligere ansvarsdeling og økt samlet gjennomføringsevne. En slik prosess må samtidig ta hensyn til virksomhetenes ulike formål, eierstrukturer og juridiske organisering, og innebærer ikke nødvendigvis en sammenslåing av virksomhetene.

Kommunedirektøren vil bemerke at formålet med Telemarkskanalen natur- og kulturpark i seg selv er positivt. Likefullt ligger Skien kommune høyere enn Kostragruppe 11 når det gjelder tilskudd til kultur, og det bør vurderes om kommunens samlede tilskudd til lokale kulturhus, foreninger, lag og organisasjoner mm. kan reduseres. Kommunedirektøren mener

generelt at avtalen og driftstilskuddet over tid må vurderes i forhold til utviklingen i kommunens økonomiske situasjon.

Selskapets årsrapport for 2025 viser et overskudd i driften. Hvorvidt det er mulig å bidra med et mindre beløp enn kommunen gjør i dag bør eventuelt vurderes i en dialog med øvrige eiere og selskapet. Det bør også vurderes å endre samarbeidsavtalens punkt om uttreden, slik at denne i praksis reduseres fra to til ett år.

Saken tas til orientering.

Vedlegg

Vedlegg 1 Samarbeidsavtale kommunalt oppgavefellesskap TNK - tilleggspunkt 2025

Vedlegg 2 Budsjett TNK 2026

Vedlegg 3 Handlingsprogram Telemarkskanalen natur- og kulturpark 2025 - 2028

Vedlegg 4 Årsrapport 2025

Vedlegg 5 Nøkkeltall for Telemarkskanalen 2021–2025

Vedlegg 6 Destinasjonsanalyse Telemark